

Evropski puls

Elektronski mjesečnik za evropske integracije broj 110, novembar 2014.

TEMA BROJA

Što za Crnu Goru znači zahtjev EU
za dobrim ekonomski upravljanjem
kao jednim od stubova proširenja

Intervju

Član RG za poglavlje 23 iz civilnog sektora,
Boris Marić

Region

Brisel o ekonomiji Balkana -
pad proizvodnje, poplave,
mladi bez posla...

Uvodnik:

Autostrada

Vladan Žugić

Ništa me ne može nasmijati kao glupost. Prije desetak godina pročitao sam vijest da je Evropska agencija za rekonstrukciju (EAR) finansirala izgradnju mosta u Rumuniji ili Bugarskoj, nijesam siguran, bez prilazanih puteva, tako da je on povezivao samo dvije livade.

E, pa taj most mi liči na projekat izgradnje prioritetne dionice autoputa od 40 km – autoput od niđe do niđe. I nije mi ova zadužbina crnogorske dvodecenijske vlasti ni malo smiješna jer će nas, poreske obveznike Crne Gore, koštati preko milijardu eura.

Niti njegova izgradnja ima ikakve veze sa dobrim ekonomskim upravljanjem, kao jednim od tri stuba proširenja EU. Niti donosici odluka odgovaraju da li, zbog rasta javnog duga i udaljavanja od kriterijuma iz Maastrichta, EU može postaviti pitanje može li euro u Crnoj Gori ostati zvanična valuta.

U nedostatku debatne kulture i stručnog znanja, ključni argument za izgradnju autoputa bio je "da nam treba", uz tragičnu statistiku o broju stradalih u saobraćaju kroz Platiye (kao da se na autoputevima širom svijeta ne gine). Tako nam još nije objašnjeno što je glavni cilj izgradnje naše autostrade.

Ako je cilj povezivanje sjevera i juga, sve se plašim da će se sjever, ako ne bude ulaganja u njega, preseliti na jug. Ili, zar to povezivanje nije moglo da bude tri, četiri puta jeftinije izgradnjom brze ceste – kao u dijelu Slovačke – svuda ograničenje 90 km/h, dok je za one kojima su malo dvije trake u jednom pravcu, umjesto pune linije, postavljen zid visine oko metra od armiranog betona.

Ne vjerujem ni da je cilj ove velike investicije, po toliko pominjanoj i bogami kritikovanoj Kejnzijskoj teoriji, podizanje na koljena ekonomije i upošljavanje crnogorske privrede. Crnogorski proizvođači pirinča, čaja, betona armature, elektronike, farbe...! U najboljem slučaju, riječ je o angažovanju nekoliko desetina teških mašina čiju su vlasnici, kako se odavno spekuliše, povezani sa vrhom vlasti. No, ko garantuje za to i sve što slijedi. Kineski COVEC, sestrinska ili majka firma – nikad nisam siguran u te porodične veze globalnih kompanija, ovih naših Kineza, koja je gradila 50 kilometara autoputa od Varšave do Berlina, izbačena je iz posla zato što je probila rokove i nije isplatila podizvođače radova.

Da ne dužim. Složicu se sa bivšim njemačkim ambasadorom **Piusom Fisherom** – autoput je politički projekat. Još jedno presjecanje trake najbolji je izborni marketing za prosječnog crnogorskog birača. Da preživimo još jedan izborni krug. Kredit će se otplaćivati od 2020. Više izgleda nećemo biti jedina zemlja bez kilometra autoputa u Evropi. Ostaćemo jedina članica Savjeta Evrope koja nije promijenila vlast.

Kalendar

02. novembar **Pomoći pacijentu na izdisaju** / Premijer **Milo Đukanović** poručio da nije dovoljno ponavljati floskulu da su vrata otvorena za nove članice EU, već da se zemljama zapadnog Balkana mora pomoći da kroz njih i prođu. On je u Beogradu kazao da se ekonomija zapadnog Balkana doživljava kao pacijenta na izdisaju. "Moje uvjerenje je da je tom pacijentu potreban elektrošok kojeg mora obezbijediti EU u svojstvu lokomotive evropskog kontinenta i evropske ekonomije".
13. novembar **EU pokrenula projekat snabdijevanja gasom u Crnoj Gori** / Najnoviji projekat EU će pogurati procjenu potrebnih uslova za gas i stvaranje sveobuhvatnog plana za snabdijevanje građana Crne Gore prirodnim gasom. Poslat je tim stručnjaka u Crnu Goru da izradi prvu studiju o mogućnostima uvođenja sistema za snabdijevanje širom Crne Gore. EK je izdvojila 500.000 EUR za finansiranje ove studije.
17. novembar **Stainaker: Efikasnost institucija je najvažnija** / Efikasnost u funkcionisanju pravnih institucija najvažnija je u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala, poručila ambasadorica Njemačke u Podgorici **Guđrun Steinacker** navodeći da nije osjetila da u Crnoj Gori postoji zamor od reformi na putu ka EU. „Izjave pojedinih političara se, međutim, mogu tumačiti na taj način, ali takvim interpretacijama se neću baviti".
18. novembar **"Berlin zabrinut jer Putin bi da spriječi približavanje Balkana EU"** / Njemačka vlada je zabrinuta zbog širenja uticaja Rusije na zapadnom Balkanu, objavio je njemački Špiگل u u opširnoj analizi pod nazivom "Ponovo u hladnom ratu" o politici Rusije i tome kako Berlin u Moskvi više ne vidi partnera: "Vladimir Putin želi da spriječi dalje približavanje tog regiona EU", ocjenjuje ovaj magazin.
21. novembar **Han: Proširenje ostaje prioritet EU** / Proširenje je i dalje među prioritetima EU i među zemljama članicama ne postoji zamor, niti otpor prema tom procesu, poručio evropski komesar za susjedstvo i pregovore o proširenju, **Johannes Han** tokom prve zvanične posjete Crnoj Gori i razgovora sa crnogorskim zvaničnicima: "Da budem jasan, dalje proširenje je među prioritetima EU, ali postoji nešto što zajedno moramo da postignemo. Brzina pridruživanja i procesa pregovaranja zavisi od države koja želi da bude član EU", rekao je Han.
25. novembar **Papa za Balkan u EU** / Papa Franjo je izjavio u Evropskom parlamentu da bi članstvo zemalja Balkana u EU moglo biti odgovor na želju za mirom u regionu koji je mnogo pretrpio tokom posljednjih sukoba.

Da li EU pretjeruje?

Piše: Nikola Dimitrov

Autor je bivši ambasador Makedonije u UN i počasni saradnik Instituta za globalnu pravdu u Hagu

Perspektiva učlanjenja u evropsku porodicu se pokazala najefikasnijim mobilizirajućim faktorom za stabilizaciju i reforme na Balkanu.

To, bez sumnje, predstavlja najmoćniji geopolitički instrument EU, kao što se može vidjeti i iz nedavnog sporazuma između Beograda i Prištine. Međutim, prije nego što je ovaj proces dostigao tačku sa koje više nema povratka, politika proširenja je promijenjena, nade u učlanjenje su opasno razvodnjene, a vrata EU čvrsto zatvorena, barem za sada.

Podstaknuta rastućim nepovjerenjem u politiku proširenja unutar EU od velikog proširenja iz 2004, i poučena iskustvom sa pristupanjem Bugarske i Rumunije, EK je promijenila pristup.

Prvi pasus Strategije proširenja za 2014–2015 otkriva razloge: ojačati kredibilitet proširenja, osnažiti transformativnu moć procesa pristupanja i osigurati sprovođenje ključnih reformi. Naglasak je na tri stuba: vladavinu prava, ekonomsko upravljanje i reformu javne uprave. Ovaj kreativni pristup, pod velikim političkim i ekonomskim teretom kako unutar EU tako i u regionu za sada održava proces pristupanja u životu. Ali, da li EU pretjeruje?

Iako je bitno postaviti jasnije uslove za pristupanje, nedostatak političke volje za proširenjem u EU slabi svjetlo na kraju tunela. Ako perspektiva članstva u EU postane previše daleka, najznačajniji motiv za sprovođenje teških reformi će biti izgubljen, što će oslabiti transformacionu moć procesa. Jedan od problem je to što se gomilanje najtežih zahtjeva u procesu proširenja na sami početak procesa pristupanja doima kao politička zavjesa za nedostatak političkog konsenzusa da se pregovori započnu. To nije dobra strategija, obzirom da Komisija ima najveći uticaj na reforme nakon otvaranja pregovora. Pošto pregovori mogu biti zaustavljeni na svakom koraku, najbolje bi bilo otvoriti pregovore sa svim zemljama regiona u naredne četiri godine, bez najave konkretnog datuma pristupanja. Drugo, sklonost ka političkim intervencijama – isticanje pojedinih političkih pitanja u procesu koji bi trebao da bude zasnovan na jasnim kriterijumima i zaslugama – slabi njegov kredibilitet. Reformulacija uslova za članstvo tako da se sastoje od mjerljivih pokazatelja koje bi mogli objektivno uporediti za sve zemlje regiona bi unaprijedila

transparentnost i podstakla konkurenciju. Najzad, proces pristupanja ne smije postati taoc bilateralnih pitanja, kao u slučaju Grčke i Makedonije.

Konferencija na visokom nivou organizovana od strane njemačke kancelarke **Angele Merkel** u avgustu je bila prvi znak da Unija uviđa neophodnost glasnije potvrde posvećenosti regionu zapadnog Balkana. Odluka bi morala pasti uskoro, jer bez obzira na kreativnost Komisije, proces proširenja ne može da napreduje bez političke volje.

Evropa može da kaže da nije spremna i prizna svoja ograničenja u odnosu na region, ili da zasuče rukave i pretvori ovaj izazov u veliki uspjeh evropske spoljne politike. Za zapadni Balkan, ovo je vjerovatno posljednja šansa da pokaže da ima potencijala. Nakon ogromnih finansijskih, bezbjednosnih i ekonomskih investicija u regionu, EU mora da odluči. Da li želi „gnijezdo nestabilnosti, polu-autoritarnih režima i nacionalizma“ na sopstvenom pragu, ili u potpunosti integrisane i konsolidovane stabilne demokratije?

Sama EU se suočava sa puno izazova. Kriza u eurozoni je podstakla strahove od nezapošljenosti i imigracije. Mjere štednje šire frustracije i nepovjerenje. Porast euroskepticizma i jačanje populističkih stranaka desnice se čine logičnim razvojem u ovoj situaciji. Pod takvim uslovima, dalje proširenje je vjerovatno posljednje što evropski političari imaju na umu. Najjednostavniji izlaz je da se problem proširenja jednostavno skloni sa dnevnog reda dok se situacija ne promijeni, i izgleda da je to upravo ono što novi predsjednik Komisije planira da uradi.

To bi moglo donijeti momentalno olakšanje i političke poene, ali ostaviti na pola urađen posao nikada nije dobro rješenje. Jedno je sigurno – stabilan Balkan je najbolje rješenje za sve. Ako kucanje na vrata Evrope ostane bez odgovora, organizovani kriminal, korupcija i imigracija u regionu bi mogli postati mnogo veće opasnosti za EU.

Izvor: izvodi iz teksta objavljenog na <http://www.friendsofeurope.org>

Što znači zahtjev EU za dobrim ekonomskim upravljanjem koji je postao jedan od tri stuba politike proširenja

Politika Evropskog semestra u Crnoj Gori

Piše: Svetlana Pešić

Zemlje zapadnog Balkana, uključujući i Crnu Goru, do kraja januara 2015, moraju Evropskoj komisiji dostaviti svoje Nacionalne programe ekonomskih reformi, sa "uvjerljivim" planovima ekonomskog oporavka da bi, uz podršku evropskih fondova i nadzor Evropske unije, dostigle ekonomsku stabilnost koja bi im omogućila pridruživanje razvijenim privredama EU. To je predviđeno novom Strategijom proširenja 2014/2015 prema kojoj su tri stuba evropske integracije zapadnog Balkana vladavina prava, bolje ekonomsko upravljanje i reforma javne uprave. "Sva tri stuba su tijesno povezana i odnose se na pitanja od suštinskog značaja za uspjeh u političkim i ekonomskim reformama i izgradnji osnove za sprovođenje pravila i standarda EU", naglašeno je u Strategiji proširenja.

Razloge zbog kojih je dobro ekonomsko upravljanje postalo jedan od tri stuba politike proširenja na zapadni Balkan objasnio je krajem oktobra odlazeći komesar za proširenje **Štefan Fule**. „Prethodnih par godina obilježila je ozbiljna globalna ekonomska kriza. Za mandata ove Komisije smo imali prilike da vidimo dubinske promjene u ekonomskom upravljanju EU. Obzirom da je cilj politike proširenja da vas pripremi za članstvo u EU, neophodno je da već od sada počnete da

Zemlje Zapadnog Balkana, uključujući i Crnu Goru, do kraja januara 2015, moraju Evropskoj komisiji dostaviti svoje Nacionalne programe ekonomskih reformi, sa "uvjerljivim" planovima ekonomskog oporavka da bi, uz podršku evropskih fondova i nadzor EU, dostigle ekonomsku stabilnost koja bi im omogućila pridruživanje razvijenim privredama EU

učestvujete u promjenama koje se dešavaju na nivou EU. Novi pristup koji ovdje predlažemo, a koji uključuje kredibilni program reformi i pojačan monitoring od strane evropskih institucija je inspirisan Evropskim semestrom, koji predstavlja sličan mehanizam redovnog monitoringa za zemlje članice EU“, kazao je Fule.

On je podsjetio da sada nijedna zemlja zapadnog Balkana ne ispunjava ekonomske kriterijume za pristup Uniji, u smislu postojanja funkcionalne tržišne privrede i kapaciteta da izdrže pritisak konkurencije i tržišta unutar EU. Fule je dodao da je cilj Komisije da ojača sposobnost donošenja ekonomskih politika u zemljama zapadnog Balkana i njihovu konkurentnost, privredni rast i potencijal za otvaranje novih radnih mjesta.

U Strategiji proširenja za 2014/2015 se objašnjava da se od zemalja u procesu pristupanja očekuje da počnu proces ispunjavanja ekonomskih kriterijuma tako što će pripremiti Nacionalne programe ekonomskih reformi (NPER).

Prvi dio nije novina. Riječ je o dosadašnjem Pretpristupnom ekonomskom programu (PEP) čiji je cilj da se predstavi makroekonomska politika i trendovi, prvenstveno u kontekstu fiskalne politike. Drugi dio je novitet u predstavljanju ekonomske politike zemlje kandidata i baviće se sektorskim strukturnim reformama koje doprinose konkurentnosti i rastu ekonomije. Time dobijamo zaokružen ekonomski program na nacionalnom nivou koji će se, svake godine, baviti realizacijom mjera i reformi i njihovim planom u srednjem roku.

Od zemalja zapadnog Balkana se očekuje da

U Komisiji ocjenjuju da će reforme biti teške za građane, ali smatraju da su temeljite strukturne reforme neophodne za balkanske države, uključujući javna preduzeća, kao i liberalizacija tržišta radne snage, uravnoteženje budžetskih troškova, izmjene penzionog sistema, kao i pronalazak načina za održivo finansiranje zdravstva. Prema navodima iz Brisela nužni su i novi podsticaji, a ne samo „stezanje kaiša“

Štefan Fule

predstave trenutne i planirane nacionalne politike i ključne reformske mjere u nekoliko najvažnijih privrednih sektora koji direktno doprinose konkurentnosti i rastu. Nacionalni planovi bi trebali da razrade pristup najvažnijim pitanjima, u skladu sa nacionalnim prioritetima i preporukama EK, po uzoru na drugi kopenhaski ekonomski kriterijum. Oni bi trebalo da izgrade okvir za budući dijalog o nacionalnim ekonomskim prioritetima i ojačaju razmjenu iskustava sa drugim zemljama koje se suočavaju sa sličnim izazovima.

Ukoliko EK, odnosno EU ocijeni da su realni ovi programi mogu da računaju na podršku iz fondova IPA. To znači da će imati na raspolaganju veće resurse, usmjerene direktno na ključne probleme unutar važnih sektora. Tako državama Balkana na raspolaganju stoji milijardu EUR do 2020, pri čemu je moguće da se, uz pomoć EK, dobiju krediti od međunarodnih institucija od 10 milijardi eura. Tako bi kroz različite modalitete u ovaj proces bili uključeni MMF, Svjetska banka, Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) i Evropska investiciona banka (EIB).

U Komisiji je prihvaćena ocjena da će reforme biti teške za građane, ali smatraju da su temeljite strukturne reforme neophodne za balkanske države, uključujući javna preduzeća, kao i liberalizacija tržišta radne snage, uravnoteženje budžetskih troškova, izmjenu penzionog sistema kao i pronalazak načina za održivo finansiranje zdravstva. Prema navodima iz Brisela nužni su i novi podsticaji, ne samo „stezanje kaiša“.

Od Crne Gore Brisel u ovom trenutku očekuje

Od Crne Gore, Brisel u ovom trenutku očekuje da se programom reformi riješi pitanje KAP-a, koji je Crnu Goru „uvukao“ u međunarodne arbitražne sporove, te pitanja visoke stope nezaposlenosti i pada nivoa stranih investicija

da se programom reformi riješi pitanje KAP-a, koji je Crnu Goru „uvukao“ u međunarodne arbitražne sporove, te pitanja visoke stope nezaposlenosti i pada nivoa stranih investicija. Što se tiče povećanja fokusa na strukturne reforme, 2015. treba posmatrati kao početak tog projekta, naveli su iz Evropske komisije. S obzirom da je struktura Nacionalnog programa ekonomskih reformi (NPER-a) relativno kasno zadata, njegova priprema je u početnoj fazi.

Koordinaciju Programa kao cjeline Vlada je dodijelila Kabinetu potpredsjednika Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem, dok prvi dio NPER-a ostaje u koordinaciji Ministarstva finansija. Drugim dijelom, koji se bavi konkurentnošću, koordinisaće Ministarstvo ekonomije.

„Održivost javnih finansija u projektovanom makroekonomskom okviru realnog i nižeg rasta BDP-a ostaje ključno pitanje dokumenta“, kaže za *Evropski puls* **Tijana Stanković**, koordinatorka NPER-a, savjetnica potpredsjednika Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem, **Vujice Lazovića**.

„Tome se dodaje konkurentnost ekonomije kao

Vlada prepoznala osam prepreka

Što se tiče mjera koje će Crna Gora predložiti u cilju usmjeravanja investicija koje će doprinijeti rastu konkurentnosti i otvaranju novih radnih mjesta, crnogorska Vlada je, na osnovu smjernica EK, definisala prioritete strukturne reforme u pojedinim sektorima i oblastima kojim će se baviti dio NPER-a koji se odnosi na konkurentnost.

„U skladu sa tim, Vlada je formirala radni tim i uspostavila koordinaciju za cjelokupni NPER. Osam sektora, odnosno oblasti u kojima smo prepoznali prepreke rastu i, istovremeno, dali smo odgovor na preporuke Evropske komisije: Unaprijeđenje eksterne pozicije zemlje, Obrazovanje i strukturna nezaposlenost, Biznis okruženje, Rast i razvoj malih i srednjih preduzeća, Politika saobraćaja, Politika uređenja i zaštite prostora, Razvoj ruralne infrastrukture i Razvoj elektronskih servisa. Svaka od navedenih reformskih oblasti biće predstavljena setom mjera, odnosno reformi čiju realizaciju planiramo u srednjem roku. Strukturnim reformama koje imaju makroekonomski, odnosno fiskalni karakter, kao i do sada, baviće se PEP (Pretpristupni ekonomski program)“, navela je Stanković.

Tijana Stanković

osnova ekonomskog rasta i razvoja, bez kojih je nemoguće uspostaviti stabilnost javnih finansija u dugom roku. U tom smislu, NPER će predstaviti one strukturne reforme, makroekonomske i sektorske, kojima se otklanjaju prepreke rastu, odnosno primjenjuju preporuke Evropske komisije.”, dodala je Stanković.

Iz Kabineta potpredsjednika Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem navode da je dokument u početnoj fazi pripreme, pa ne raspolažu ni procjenom sredstava za sprovođenje reformi. Konkretniji odgovor na ovo pitanje biće poznat sredinom januara 2015. godine, kada će NPER razmatrati Vlada na svom zasijedanju.

Prof. Dr Gordana Đurović u razgovoru za *Evropski puls* objašnjava da je 2010, kada je dubina ekonomske krize dobila razmjere prezaduženosti

Gordana Đurović

i hitne potrebe obuhvatne koordinacije ekonomskih politika zemalja eurozone, Komisija predložila mehanizam novog ekonomskog upravljanja kroz tzv. „Evropski semestar“, kako bi sinhronizacijom akcija postigla makroekonomsku i finansijsku stabilizaciju. „Države članice, uključene u mehanizam sanacije prekomjernog budžetskog

deficita, po preporukama Komisije, a na bazi analiza stanja i projekcija oporavka, postale su obavezne da pripremaju godišnje nacionalne programe ekonomski reformi, kao i programe stabilnosti i konvergencije. Iako se od 2011. (kada je Evropski semestar prvi put primijenjen), tek postepeno ostvaruje sprovođenje preporuka Komisije (ispod 50%), ovaj mehanizam počeo je da daje svoje pozitivne rezultate i ušlo se u zonu stabilizacije fiskalnih indikatora, te ukupnih makroekonomskih performansi najzaduženijih zemalja eurozone“, istakla je Đurović, bivša potpredsjednica Vlade i ministarka za evropske integracije.

Đurović kaže da NPER treba da pomogne

Koordinaciju Programa kao cjeline Vlada je dodijelila Kabinetu potpredsjednika Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem, dok prvi dio Nacionalnog programa ekonomskih reformi (NPER) ostaje u koordinaciji Ministarstva finansija. Drugim dijelom, koji se bavi konkurentnošću, koordinisaće Ministarstvo ekonomije. Konkretni odgovori na mnoga pitanja piće poznati sredinom januara kada će Vlada razmatrati NPER.

Crnoj Gori da jača koordinaciju ekonomske politike i razvija mehanizam makroekonomskog upravljanja i pripreme srednjoročnih projekcija razvoja, tj. srednjoročnog okvira javne potrošnje. Dokument, ističe ona, treba biti sačinjen na bazi realnih prognoza, uz konzistentnost predloženih mjera i njihov finansijski iskaz. “U navedenom kontekstu, NPER će biti svojevrsna ocjena moguće dinamike daljeg ekonomskog oporavka zemlje, odnosno njenog privrednog rasta i rasta konkurentnosti, mjereno stopom rasta, rastom zaposlenosti, rastom investicija i poboljšanjem ukupnih ekonomskih odnosa sa inostranstvom. Neophodne strukturne reforme koje se očekuju u narednom srednjoročnom periodu, zajedno sa faktorima na strani eksterne tražnje (posebno situacijom u eurozoni i ukrajinskom krizom), ključne su za dinamiku ukupne ekonomske aktivnosti. Složenost faktora od kojih ta dinamika zavisi, kao i sistemska neizvjesnost koja prati svaki pokušaj njihove ozbiljnije kvantifikacije, a u uslovima nedostatnih sredstava za investicije (model razvoja vođen stranim investicijama, a ne konkurentnim izvozom) – predstavljaju realno stanje crnogorske ekonomije i preduslov bržeg ekonomskog oporavka”, zaključuje Đurović.

Član Radne grupe za Poglavlje 23 i viši pravni savjetnik u Centru za građansko obrazovanje (CGO) Boris Marić

Sve manje vjere da Brisel može promijeniti stvari u Crnoj Gori

Evropski zvaničnici su svjesni limita crnogorskog društva, pa i regiona u kojem se nalazimo, a crnogorska vlast svoje spremnosti na manipulaciju u korist partijskih i partikularnih interesa u kojoj istrajava. U toj ravni treba tražiti razloge relativizacije dijela problema crnogorskog društva i neprihvatljivo sporog procesa reformi, ocijenio je član radne grupe za Poglavlje 23 i viši pravni savjetnik u Centru za građansko obrazovanje (CGO) **Boris Marić** u razgovoru za *Evropski puls*.

» Jedna od glavnih zamjerki Vladi na putu evropskih integracija do sada je bila to što usvaja evropske zakone u rokovima i na račun toga dobija štrikove, dok se oni u praksi ne primjenjuju. Međutim, sada se kasni i sa usvajanjem strategija, akcionih planova, zakona, pravilnika... posebno kada je u pitanju poglavlje 23. Kako to komentarišete?

Boris Marić

Vlast već predugo koketira sa svojim spoljno političkim prioritetima dominantno produkujući i plasirajući dvije lažne slike. Jedna je ona o “predanom ispunjavanju” obaveza iz pregovaračkog procesa u poglavljima 23 i 24, a druga da je jedino vladajući režim sposoban garantovati sigurnost realizacije procesa evro-atlanskih integracija, ma kada se ta realizacija desila. Obje slike imaju potemkinovski karakter i duboko su pogrešne.

Vlast je jedno vrijeme štancala zakone sa floskulom o normativnoj usklađenosti sa evropskim zakonodavstvom i to je bio period prije otvaranja pregovora sa EU, naravno uz ogromne probleme u sprovođenju istih što je praksa koja nije popravljena do danas. Danas se značajno kasni i sa usvajanjem normativnih pretpostavki u poglavljima 23 i 24, što kao logičnu posljedicu ima kašnjenje stavljanja u

Vlast već predugo koketira sa svojim spoljnopolitičkim prioritetima dominantno produkujući i plasirajući dvije lažne slike. Jedna je ona o “predanom ispunjavanju” obaveza iz pregovaračkog procesa u Poglavljima 23 i 24, a druga da je jedino vladajući režim sposoban garantovati sigurnost realizacije procesa evro-atlanskih integracija, ma kada se ta realizacija desila. Obje slike imaju potemkinovski karakter i duboko su pogrešne

funkciju institucionalnog okvira koji se traži od strane EK. Više je nego jasno da vlast svjesno opstruira proces reformi u polju borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala, jer bi ta borba dovela u pitanje partijske i partikularne interese koji se moraju dominantno braniti i koji se nalaze ispred spoljno-političkih i ekonomskih interesa crnogorskog društva.

» Kakav su Vaša dalja očekivanja od procesa EU integracija u situaciji kada u Crnoj Gori praktično ne postoji ozbiljna opozicija u partijama, vlast pokušava da diskredituje i oslabi kritički nastrojen dio civilnog sektora, dok je proširenje EU sve više u drugom planu. Upravo je u ranijem periodu magnetizam EU i, još više, pritisak iz Brisela primoravao crnogorske vlasti na reforme?

Entuzijazam koji se osjećao među crnogorskim građanima vezano za proces pridruživanja EU bio je izraz nade u izgradnju pravednijeg i bogatijeg društva. Građani svo vrijeme znaju da ova vlast neće sama od sebe praviti institucije koje će garantovati vladavinu prava, da neće ekonomski interes Crne Gore staviti primarno ispred interesa moćnih pojedinaca, ali su vjerovali da će pod pritiskom Brisela to nekada morati da urade. Mislim da i danas negdje vjeruju u to, ali danas postoje i ozbiljne sumnje, jer je vlast uspjela

da manipulirše procesom, da uz izborne zloupotrebe sebe održi u formi dominantnog nosioca političke i druge moći. Sa druge strane politički sistem je trom, nudi malo šanse i nade. Posljedica je usporenost svih procesa u mnogorskom društvu, kao da se nešto čeka, ali niko ne zna šta, ni kako to izgleda.

» *Gdje je tu opozicija?*

Opozicione strukture grčevito brane svoje prostore djelovanja, nekada i neprincipijelno. Dobar dio opozicije svojim odnosom prema spoljno-političkim prioritetima slabi poziciju moguće alternative vlasti i muči se da otvoreno artikulirše svoje političke stavove. Opoziciono djelovanje se često i nepotrebno svodi na tahmičenje u opozicionoj ortodoksiji, a malo se poklanja pažnje objektivnoj odgovornosti za loše rezultate, slab rad, za brojne kontradiktornosti u djelovanju. Ako neko i postavi pitanje postojanja odgovornosti, na što valjda kao građani imamo pravo, brzo se ide sa etiketama, podgrižavanjem sumnje, negativnim karakterisanjem. Sloboda mišljenja i potreba prihvatanja kritike je univerzalna kategorija i osnov građanskog djelovanja. Vjerujem da svi treba da izađu sa jasnim političkim platformama, sa biografijama ljudi za koje će se sutra glasati, to bi na primjer bio značajan doprinos uz konkretnu borbu za fer i slobodne izbore. Mi kao građani saznajemo mnoge stvari o političarima tek kada se nešto desi, kada neko dobije konkretan motiv da iznese "neprijatne" detalje iz biografije političara. Umjesto da imamo veliku debate, pa i aferu o radu bezbjedonosnih službi koju bi dominantno produkovali opozicioni predstavnici u skupštinskom Odboru za bezbjednost, a imaju mnoge mehanizme na raspolaganju, mi imamo unutar-opozicionu svađu i zabavu za javnost.

» *Da li je civilni sektor žrtva takve opozicije, u smislu da je na udaru vlasti više nego opozicioni predstavnici?*

Vlast se danas najbrutalnije obračunava sa kritičarima režima koji dolaze iz civilnog sektora, jer znaju da se tu radi o jasnoj namjeri da se mnogorsko društvo mijenja u pravcu utvrđivanja pojedinačne odgovornosti i da su ti ljudi iskreni u namjeri davanja doprinosa za sprovođenje suštinskih reformi sa

Opoziciono djelovanje se često i nepotrebno svodi na tahmičenje u opozicionoj ortodoksiji, a malo se poklanja pažnje objektivnoj odgovornosti za loše rezultate, slab rad, za brojne kontradiktornosti u djelovanju. Ako neko i postavi pitanje postojanja odgovornosti, na što valjda kao građani imamo pravo, brzo se ide sa etiketama, podgrižavanjem sumnje, negativnim karakterisanjem

akcentom na uspostavljanje vladavine prava.

Ipak, dometi civilnog sektora su ograničeni. Političke partije su ključne za artikulaciju procesa reformi, one su donosioci odluka, ali i neko ko mora da snosi odgovornost za donešene odluke bilo da se nalazi u vlasti ili u opoziciji.

» *Poglavlje 23 obuhvata širok spektar oblasti. U kojoj i zašto očekujete najviše problema?*

Najviše problema se može očekivati u uspostavljanju normativno-institucionalnog okvira za efikasnu i efektivnu borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala. Ovaj segment je u direktnoj suprotnosti sa mnogim ličnim interesima u vrhu vladajuće strukture, tako da će biti zanimljivo da se prati kakav karakter će imati borba protiv korupcije na visokom nivou i koliko će se puta ići u izmjene i dopune zakona vezanih za ovu oblast.

» *Kakvo je Vaše iskustvo u radu radne grupe za pregovaračko poglavlje 23?*

Moje iskustvo u radu RG 23 je podijeljeno. Jednim dijelom sam zadovoljan jer smo kao predstavnici NVO-a uspjeli da se izborimo za priličnu transparentnost rada RG, ali sa druge strane smo nemoćni da značajnije zaustavimo razne vidove opstrukcije, kašnjenja, da se izborimo za veću prohodnost i uvažavanje naših prijedloga. No, mislim da je učešće predstavnika NVO-a u radu RG-a značajno, a to će se i potvrditi.

V.Žugić

U Mađarskoj "porez na sapun"

Mađarski parlament je usvojio niz novih indirektnih poreza koji će pogoditi strane kompanije i standard građana. Tako je uveden novi "porez na sapun" koji će se primjenjivati na šampone, sapune i druge

higijenske proizvode, dok je "porez na čips" proširen sa nezdrave hrane na alkoholna pića. Kod "super poreza" na prihode medija od reklama porez je povećan sa 40 na 50% što neki ocjenjuju kao mjeru usmjerenu protiv privatne televizije RTL Klub. To su najnoviji u nizu posebnih poreza koje vlasti u Mađarskoj uvode od 2010. kako bi povećale prihode, a da direktno ne optereće poreske obveznike. EU, koja smatra da je takva politika štetna za rast, izračunala je da je udio specijalnih poreza u BDP-u porastao sa 0,5% u 2009. na 2,5% u 2013.

Poreski paket predviđa i da ubuduće supermarketi čiji prihodi prelaze 300 milijardi forinti, što je oko milijardu eura, morati da za prehrambene analize unaprijed daju avans od najviše 6% bruto prometa. Vlada je prvobitno planirala da u okviru paketa mjera usvoji i poreza na internet, ali je to izazvalo proteste građana, najmasovnije od Orbanovog dolaska na vlast 2010, pa se od toga odustalo.

Prilikom uvođenja novih poreza često se okrivljuje Brisel za teškoće u zemlji, a strane kompanije za ostvarivanje velikog profita. "Velika preduzeća su žrtveni jarci", smatra analitičar instituta Republikon **Čaba Tot**. On dodaje da, i pored nezadovoljstva koje je izazvao plan za uvođenje poreza na internet, Orbanova vlada uspijeva da uvjeri ljude da nisu direktno pogađeni ovim porezima.

Evropljane muči i loš kolesterol

Evropljane više nego druge u svijetu muči loš kolesterol i taj problem samo u pet najvećih evropskih ekonomija (Njemačka, Francuska, Italija, Španija i Velika Britanija) ima više od 130 miliona ljudi. Posebno zabrinjava činjenica

da visok kolesterol ima sve više mladih jer se nezdravo hrane. Ipak, problemu povišenog lošeg holesterola nije posvećena dovoljna pažnja na nivou EU i prednost se i dalje daje liječenju drugih dugotrajnih bolesti.

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije (SZO), 54% Evropljana, i to isti procenat kod oba pola, ima povišen loš kolesterol. Statistike, takođe, ukazuju da posljednjih godina raste broj ljudi sa visokim kolesterolom.

Privredni oporavak EU tek 2016.

Evropska komisija spustila je prognoze ekonomskog rasta u 2014, što nagovještava da će privredni oporavak ostati spor zbog problema u najvećim evropskim ekonomijama, poput Francuske.

Ni 2015. neće biti mnogo bolja a ubrzanje privreda EU i zone eura očekuje se tek 2016, navodi se u jesenjim ekonomskim prognozama Evropske komisije objavljenim 4. novembra. U 2014. stope rasta u EU biće neujednačene i ići će od pada privrednih aktivnosti u Hrvatskoj od 0,7% do ekonomskog rasta od 4,6% u Irskoj. Međutim, u naredne dvije godine razlike će izbljedjeti i 2015. i 2016. sve članice EU bilježiće ekonomski rast.

Prognoza rasta u 2014. za 28 članica EU smanjena je na 1,3% sa proljetos prognoziranih 1,6%. U 18-članoj zoni eura sada se u 2014. očekuje rast od 0,8% prema 1,2% predviđanih prije šest mjeseci. Ni prognoze za 2015. nisu mnogo bolje. U EU očekuje rast od 1,5%.

5 FESTIVAL FILMA O LJUDSKIM PRAVIMA UBRZAJ

www.ubrzaj.me

10. - 14. decembar 2014.

Crnogorsko narodno pozorište

12. - 13. decembar 2014.

Kino "Boka" - Kotor

SRIJEDA 10.12. / CNP

20:00h / ŽIVE OČI / Senad Šahmanović, Crna Gora, 2014, 23'

21:00h / 20 000 DANA NA ZEMLJI / Iain Forsyth, Jane Pollard, Velika Britanija, 2014, 95'

ČETVRTAK 11.12. / CNP

17:00h / MAIDAN / Sergei Loznitsa, Ukrajina, Holandija, 2014, 131'

19:00h / DOBAR SIN / Shirley Berkovitz, Izrael, 2013, 52'

20:00h / OMAR / Hany Abu-Assad, Palestina, 2013, 98'

PETAK 12.12. / CNP

17:00h / UMJETNOST I NASILJE / Mariam Abu Khaled, Udi Aloni, Batoul Taleb, SAD, Palestina, Izrael, 2013, 75'

19:00h / ŠUMA / Siniša Dragin, Rumunija, Srbija, 2014, 73'

20:30h / TIMBUKTU / Abderrahmane Sissako, Francuska, Mauritanija, Mali 2014, 97'

SUBOTA 13.12. / CNP

17:00h / MAMA I TATA / Franziska Schonenberger, Jayakrishna Subramanian, Njemačka, 2013, 89'

19:00h / GOLI / Tiha Gudac, Hrvatska, 2014, 75'

20:30h / IDA / Pawel Pawlikowski, Poljska, Danska, 2013, 80'

NEDJELJA 14.12. / CNP

20:00h / SO ZEMLJE / Wim Wenders, Juliano Ribeiro Salgado, Francuska, 2014, 109'

PETAK 12.12. / Kino "BOKA"

19:00h / GOLI / Tiha Gudac, Hrvatska, 2014, 75'

21:00h / 20.000 DANA NA ZEMLJI / Iain Forsyth, Jane Pollard, Velika Britanija, 2014, 95'

SUBOTA 13.12. / Kino "BOKA"

19:00h / OMAR / Hany Abu-Assad, Palestina, 2013, 98'

21:00h / SO ZEMLJE / Wim Wenders, Juliano Ribeiro Salgado, Francuska, 2014, 109'

Više informacija na:
www.ubrzaj.me

Organizator:

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

U saradnji sa:

Medijski pokrovitelji:

Uz podršku:

Evropska unija

Komisija za raspodjelu
djela prihoda od igara na sreću

25 godina od pada Berlinskog zida – koji zidovi i dalje stoje u Evropi i Crnoj Gori?

Piše: Svetlana Pešić

Centar za građansko obrazovanje (CGO), u saradnji sa fondacijom Friedrich Ebert (FES), organizovao je danas, u PR Centru, panel diskusiju *25 godina od pada Berlinskog zida – koji zidovi i dalje stoje u Evropi i Crnoj Gori?*

Na panelu su govorili: **Igor LUKŠIĆ**, potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore, **Nj.E Gudrun Elizabeth STEINACKER**, ambasadorica SR Njemačke u Crnoj Gori, i **Daliborka ULJAREVIĆ**, izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO).

Panelisti su se saglasili da je pad Berlinskog zida, 9. novembra 1989, označio kraj stare i početak nove istorijske epohe, pobjedu demokratije i slobode nad totalitarizmom komunističkog režima, otvarajući mogućnost da države istočnog bloka otpočnu proces demokratizacije i sveobuhvatnih reformi na polju političkog sistema, ekonomskog uređenja i izgradnje vladavine prava.

Igor Lukšić je istakao da «25-godišnjica pada Berlinskog zida podsjeća da se ljudska želja za slobodom ne može potpisnuti i potvrđuje da je sloboda suštinska i pokretačka snaga ljudskog djelovanja. Tokom sudbonosne 1989, sve više i

više istočnih Njemaca prevazišlo je svoj strah od državne represije i maltretiranja... Pad zida bio je u pravim smislu proboj jedne mirne revolucije – više nego zasluženno krunisanje moralne i građanske hrabrosti... Ljudska potreba da se bude u stanju da se sudbina uzme u svoje ruke, okončala je epohu nehumane podjele Evrope i Hladnog rata. To je bio početak kraja podjele Berlina, podjele Njemačke, podjele Evrope i podjele svijeta na dva bloka». On je posebno podsjetio na značaj odnosa Njemačke i Crne Gore, kao i na brojne tekuće projekte koji doprinose unaprijeđenju crnogorskih kapaciteta za proces pregovora sa EU. U osvrtu na širi kontekst, Lukšić je ocijenio «Naša današnja saradnja, u Evropi i regionu, je pravi odgovor na sukobe iz prošlosti... Moramo biti svjesni, da se izazovi koji su pred EU mijenjaju. Nakon II svjetskog rata to je bio mirovni projekat. Poslije pada zida, projekat ponovnog ujedinjenja Evrope. Danas je to izazov prilagođavanja globalnim promjenama, izazov definisanja nove uloge, ali i izazov poboljšanja ukupne konkurentnosti u uslovima 21 vijeka», istakao je Lukšić. On je zaključio da «pad Berlinskog zida podsjeća ne samo na radost ujedinjenja, već i na veliku odgovornost, za postizanje boljeg života u budućnosti sa uvjerenjem koje granice danas i sutra možemo zajednički prevazići i kako Crna Gora, kao budući dio EU, tom procesu može pomoći.»

Nj.E Gudrun Elizabeth Steinacker je o ovoj temi govorila sa ličnog aspekta, uz poseban osvrt na iskustvo Njemaca, na izazove koji su

pratili proces ujedinjenja i posljedice koje je ujedinjenje ostavilo ne samo na Njemačku, nego na EU i na Evropu. Ona je ocijenila da se Jugoslavija *«nije smatrala tada problematičnom i niko nije obratio pažnju. Nisam mogla vjerovati da se gotovo u centru Evrope događa takav rat, sa žrtvama i logorima, a da svijet ne reaguje. Evropska unija nije bila sposobna da reaguje na to i to je činjenica»*. Posebno je naglasila značaj evropskih integrativnih procesa, uz napomenu da je proširenje šansa za sve – kao za EU, tako i države regiona koje teže članstvu, a da je tome važan impuls dao upravo pad Berlinskog zida. Zaključila da je *«neophodno rušiti zidove, prvenstveno u glavama ljudi, kako bi se izbjeglo podsticanje predrasuda u svim životnim sferama»*.

Daliborka Uljarević se osvrnula na tragiku simbolike kod upoređivanja dijametralno suprotnih procesa: *«Sa jedne strane pada Berlinskog zida počinje uklanjanje granica i velika integracija Evrope, a sa druge dezintegracija bivše Jugoslavije u režiji primitivnih, šovinističkih i ksenofobičnih političkih projekata.»* Ona je ocijenila *«Crna Gora i njeno tadašnje rukovodstvo nijesu shvatili istorijske procese i poruke koje su odzvanjale padom ogromnih betonskih blokova. Naime, njima je bilo razumljivije zveckanje oružja i širenje netrpeljivosti i mržnje prema susjedima, zagovaranje mobilizacije i naoružavanje naroda za "odbranu", kako su to tada zvali, a posljedice osjećamo i danas»*. Uljarević je naglasila da

«Evropa ima iskustvo pada Berlinskog zida, ali i da Crna Gora nema iskustvo smjene vlasti na izborima i nedostatak tog iskustva prijeti da zid koji dijeli crnogorsko društvo bude sve veći i opasniji». Ona je podsjetila da se vode najprljavije kampanje protiv kritičara režima, pokušavaju podgrijati međuetničke netrpeljivosti, afirmisati ksenofobija i crnogorsko društvo držati u strahu od promjene. *«No, neminovnost je da da svaki zid prije ili kasnije padne, a da ni jedan nije spasio graditelje srama»*, izričita je Uljarević. Ona je ukazala na značaj procesa evropskih integracija i usvajanja evropskih vrijednosti kao osnove uspostavljanja funkcionalne demokratije. *«Reforme crnogorskog društva zavise isključivo od nas samih, od naše sposobnosti da shvatimo značaj izgradnje političkog sistema koji će proizvoditi promjenjivost vlasti i uspostavljanje potrebne odgovornosti za loše rezultate. Nije suštinsko pitanje kada ćemo ući u EU, već kada će crnogorsko društvo početi da pulsira kao demokratsko i posvećeno vladavini prava. Kada se to desi znaćemo da je Berlinski zid konačno pao i u Crnoj Gori»*, zaključila je ona.

Panelu je prisustvovao veliki broj predstavnika medija, domaćih i stranih organizacija, stranih ambasada u Crnoj Gori, studenata i zainteresovanih građana/ki.

Poglavljje 23: Pravosuđe i temeljna prava

Boris Marić

Poglavljje 23 - Pravosuđe i osnovna prava predstavlja oblast koja će biti pod posebnom pažnjom Evropske unije i crnogorske javnosti u toku cijelog pregovaračkog procesa. Ono se sastoji iz oblasti pravosuđa, antikorupcije, osnovnih prava i prava građana i građanki EU, a pored usvajanja pravne tekovine EU kroz usklađivanje sa nacionalnim zakonodavstvom, poseban izazov će biti primjena istog, kroz ostvarivanje mjerljivih rezultata.

Crna Gora mora da pokaže punu posvećenost da postojeće i buduće zakonodavstvo iz ove oblasti uskladi sa pravnom tekovinom EU. Smanjenje broja neriješenih predmeta, ubrzanje vremena postupanja, jačanje pravne sigurnosti građana i građanki, osiguranje pristupa pravosuđu i poboljšanje funkcionalne organizacije u pogledu trajanja postupka biće pod stalnim monitoringom. Reforma pravosuđa podrazumijeva izmjenu Ustava, kao i usklađivanje zakona koji se odnose na funkcionisanje pravosuđa. Promjena Ustava u dijelu organizacije pravosuđa je politički proces, za koji se mora obezbijediti dvotrećinska većina u Skupštini Crne Gore. Ovaj proces bi mogao donekle da uspori proces integracije Crne Gore u EU. Ipak, među parlamentarnim političkim subjektima postoji konsenzus oko potrebe bržeg pridruživanja EU, tako da je za očekivati da će se potrebne izmjene Ustava desiti u dogledno vrijeme.

U području nezavisnosti pravosuđa, izmjenama Ustava i zakonskog okvira potrebno je osigurati nezavisnost i samostalnost sudija i sudova, posebno kroz depolitizovano i na zaslugama zasnovano postavljanje članova Sudskog i Tužilačkog savjeta, čime bi ove institucije postale isključivo nadležne za izbor, te sankcionisanje onih koji na bilo koji način

krše etičke i profesionalne standarde sudijske i tužilačke profesije. Uvođenje objektivnih i transparentnih kriterijuma za izbor sudija i tužilaca dodatno bi se obezbijedila njihova nezavisnost i profesionalnost. U slučaju Crne Gore, poseban akcenat će biti stavljen upravo na procedure za izbor, napredovanje, disciplinsko kažnjavanje i otpuštanje sudija, kao i na transparentnost i nezavisnost rada Sudskog savjeta. Ustavne izmjene u dijelu uređenja pravosuđa proizvešće brojne zakonske izmjene i dopune. Zakoni o sudovima, Sudskom savjetu, državnom tužilaštvu, a i brojni drugi moraću da pretrpe brojne izmjene i dopune.

Za građane i građanke je od posebne važnosti da pored nepristranog, nezavisnog i stručnog pravosuđa, pravda bude zadovoljena u razumnom roku. Ostvarivanju tog cilja biće posvećen čitav niz mjera koje služe podizanju učinkovitosti pravosuđa, i to kroz primjenu IT tehnologije, racionalizaciju sudske administracije, racionalizaciju mreže osnovnih sudova, bolje upravljanje, te unaprijeđenje zakonodavnog okvira radi skraćivanja trajanja sudskih postupaka. U manjim sudovima potrebno je uspostaviti sistem nasumične alokacije predmeta. Sprovođenje Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći nije adekvatno, jer nedostaju potrebna budžetska sredstva.

Razvoj cijelog društva u značajnoj mjeri zavisi od uspješnosti borbe protiv sveprisutne korupcije, a pažnja će biti usmjerena na naglašen trend zakonodavstva EU koji će se reflektovati kroz buduću direktivu o zamrzavanju i oduzimanju sredstava stečenih izvršenjem krivičnog djela. Smanjenje korupcije je preduslov stabilnosti demokratskog društva i vladavine prava. Da bi se taj cilj mogao ostvariti, EU propisuje ne samo čvrst zakonodavni okvir, nego i institucije

sposobne da sprovedu dosljednu politiku prevencije i suzbijanja korupcije. Prilagođavanje države kandidata podrazumijeva stvaranje nacionalnog programa borbe protiv korupcije koji će sadržati konkretne mjere. Aktivnosti na ovom području usmjerene su u dva glavna pravca: preventivnom i represivnom. Ključ prevencije je smanjiti rizike pojave korupcije i to prvenstveno podizanjem nivoa svijesti javnosti o njenoj neprihvatljivosti. Tome doprinose i izmjene zakonodavnog okvira u području finansiranja političkih aktivnosti, sprječavanja sukoba interesa i prava na pristup informacijama kojima se obezbjeđuje transparentnost djelovanja javnih institucija. Pored prevencije, neophodan je i djelotvoran represivni državni aparat za otkrivanje, procesuiranje i sankcioniranje počinilaca koruptivnih djela. Od posebnog značaja biće proces izrade akcionih planova i izgradnja institucionalnih kapaciteta za njihovo sprovođenje.

Povelja o temeljnim pravima EU obuhvata građanska, politička, ekonomska i socijalna prava građana i građanki EU vezana za poštovanje temeljnih sloboda, jednakosti i solidarnosti. Između ostalog, od države kandidata se traži usvajanje efikasnih mehanizama u borbi protiv svih oblika diskriminacije, zaštita nacionalnih manjina i obezbjeđivanje pristupa pravosuđu

osobama slabijeg imovnog stanja kroz institut besplatne pravne pomoći.

Evropska komisija je nesporno prepoznala probleme sa kojima će Crna Gora, kada je poštovanje ljudskih prava i sloboda u pitanju, morati da se suoči. Administrativni kapaciteti i finansijska sredstva za sprovođenje propisa u oblasti temeljnih prava su ograničeni. Zakonodavni i institucionalni okvir mora biti usklađen sa međunarodnim standardima prvenstveno u pogledu zatvorskih uslova i postupanja s osuđenim licima, pa se stoga snažno preporučuje unaprijeđenje sistema alternativnih mjera kažnjavanja, kako bi se riješila prenatrpanost zatvorskih jedinica.

Stare slučajeve napada na novinare treba do kraja procesuirati i prevesti u krivični postupak za puno utvrđivanje krivičnopravne odgovornosti počinilaca i nalogodavaca. Zakon o zaštitniku ljudskih prava i sloboda, kao i Zakon o zabrani diskriminacije, moraju se uskladiti s pravnom tekovinom EU. Predmeti koji se tiču prava LGBT populacije se sporo procesuiraju, dok su aktivisti civilnog društva koji se bave promovisanjem i zaštitom prava LGBT populacije i dalje žrtve diskriminacije. Mnogo se više mora uraditi na polju suzbijanja nasilja u porodici, afirmaciji prava lica sa invaliditetom, uključivanju žena u politički

život zemlje. Preduzimaju se ograničene mjere na olakšavanju pristupa obrazovanju i zapošljavanju Romima i Egipćanima. Stope napuštanja škole i nezapošljenosti ostaju visoke, naročito kada je riječ o ženama iz ove populacije. Mora se unaprijediti socijalni dijalog, a potrebno je okončati pregovore o novom kolektivnom ugovoru. Povraćaj imovine i dalje teče sporo, a postupci su obimni i dugi. Vlada je vrlo malo uradila da se obezbjedi potrebna sredstva za podnošljiv život u kampu Konik.

Treba napomenuti da pravna tekovina EU za poglavlje 23 nije velika u odnosu na druga poglavlja, ali je vrlo zahtjevana za zemlju kandidata, jer direktno zadire u stanje vladavine prava i političkog sistema zemlje kandidata, što

se može vidjeti na osnovu kratkog prikaza u ovom tekstu. Činjenica da se u ovom poglavlju prati kapacitet prvenstveno pravosudnih institucija u dijelu nezavisnosti i pune primjene zakona, sa akcentom na spremnost i osposobljenost za sistemsku borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala dovoljno govori o složenosti procesa pregovaranja koji slijedi u ovoj oblasti.

Poglavlje 23 će do kraja ostati otvoreno, jer se procjenjuje da se proces izgradnje vladavine prava mora primarno pratiti tokom cijelih pregovora i da je uspjeh u izgradnji pravosuđa i poštovanja temeljnih prava veliki garant uspostavljanja funkcionalne demokratije spremne za punopravno članstvo u EU. Iz ovog kratkog pregleda stanja može se vidjeti koliko je pitanja na dnevnom redu i koliko će puno truda trebati Crnoj Gori da dobije institucije sposobne da u potpunosti odgovore izazovima poštovanja visokih standarda. Bitno je naglasiti da će se kroz napredak u ovoj oblasti bitno uticati i na ukupnu društvenu svijest o brojnim pitanjima koja su do sada bila zatvorena ili otvarana u skladu sa interesima tradicionalizma i lokalne politike.

Napredovanje u savladavanju zahtjeva koje nose pregovori oko poglavlja 23 će djelovati na jačanje pravne sigurnosti građana i građanki, ali i njihovog povjerenja u pravosudni sistem, kao i na ukupno podizanje svijesti javnosti o poštovanju i ostvarivanju osnovnih prava.

Put evropskih integracija Crne Gore i rad na zaživljavanju vrijednosti razvijenih demokratija koje će doprinijeti uspostavljanju vladavine prava, prate i brojne predrasude. Jedna od njih je vjerovanje da će naši problemi konkretno u ovom poglavlju vezani za vladavinu prava, koju možemo posmatrati i kroz prizmu borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala, pa i poštovanje ljudskih prava i sloboda, skoro pa nestati. Predrasuda je i da će se proces EU integracija okončati ulaskom Crne Gore u EU. Predrasuda je da ćemo samo ispunjavanjem preporuka institucije konačno izgraditi u pravcu pune profesionalizacije, depolitizacije, nezavisnosti i samostalnosti. Ali, čitav ovaj proces će nam svakako biti ljekovit i voditi ka uspostavljanju demokratskog društva odgovornih građana i građanki.

Evropska komisija predstavila dugo najavljivani investicioni plan

Dobar početak ili fantazija

Evropska komisija predstavila je krajem novembra mehanizam finansiranja dugo najavljivaniog investicionog plana od 315 milijardi eura, po kome bi samo 21 milijarda državnog novca trebala da privuče 15 puta veću količinu sredstava iz privatnih izvora. Detaljna prezentacija novog fonda je pokazala da će novac biti uglavnom usmjeren na jug Evrope koji i dalje potresa kriza, u naporu da se ojača solidarnost unutar EU.

Nakon dužeg perioda u kojima se samo „gasila vatra“ u naporu da se spriječi kolaps eurozone pod teretom nagomilanih dugova, Evropi je potreban ambiciozan investicioni plan, rekao je predsjednik Evropske Komisije Jean-Claude Juncker. „Moramo da pošaljemo poruku građanima Evrope i ostatku svijeta: Evropa se vraća na posao“, rekao je Juncker u govoru pred Evropskim parlamentom.

Plan koji je razvijen tokom ljeta pod vodećom palicom novog potpredsjednika Komisije Jyrki Katainena uključuje stvaranje novog Evropskog fonda za strateške investicije (EFSI) sa 5 milijardi eura od Evropske investicione banke i 8 milijardi garancija iz postojećih evropskih fondova kako bi se osigurano još 16 milijardi od evropskih institucija. Garancije od osam milijardi eura bi došle u periodu od tri godine iz Fonda za povezivanje Evrope (3,3 milijarde), Evropskog istraživačkog fonda „Horizont 2020“ (2,7 milijarde) i tzv. „budžetske margine“ ili neiskorišćenih sredstava, koja iznose dvije milijarde. Ukupna sredstva u EFSI fondu bi tako iznosila 21 milijardu, na osnovu kojih Evropska komisija očekuje da privuče još 240 milijarde eura

Mehanizam finansiranja investicionog plana od 315 milijardi eura, predviđa da samo 21 milijarda državnog novca privuče 15 puta veću količinu sredstava iz privatnih izvora

za dugoročne investicije i 75 milijardi za mala i srednja preduzeća u periodu 2015–2017.

Petnaestostruko uvećanje početnih sredstava bi po navodima Komisije trebalo da dođe kroz nekoliko mehanizama.

Prvo, EFSI fond će služiti kao kreditno pokriće za niz novih aktivnosti koje bi trebalo da finansira Evropska investiciona banka (EIB). Tu spada, između ostalog, dugoročno finansiranje kredita za projekte visokog rizika, pod-kreditna sredstva i različite oblike finansiranja akcijskim kapitalom. Ovi dugoročni finansijski instrumenti će biti usmjereni na sektore poput transporta, energije i digitalne privrede.

Ostatak EFSI sredstava će biti kanalisano u Evropski investicioni fond, koji sa svoje strane pruža kreditna pokrića za nove aktivnosti usmjerene na pomoć malim i srednjim preduzećima, poput injekcija preduzetničkog kapitala, kreditnih garancija, sekuritizacije i početnog finansiranja osmišljenog da pruži podršku mikro-firmama, novoosnovanim preduzećima i preduzećima srednje veličine.

Investicije od 21 milijarde će biti trostruko uvećane kroz aktivnosti EIB-a i EIF-a koje će, sa svoje strane „omogućiti drugim investitorima da se uključe i uvećaju postojeća sredstva još pet puta“, prema navodima Komisije, rezultirajući najavljenim petnaestostrukim uvećanjem ulaganja.

U međuvremenu, Komisija vjeruje da će uspjeti da prikupi još sredstava od pojedinih država članica kako bi proširila investicioni plan. Zemlje eurozone će imati priliku da dodaju sopstvena sredstva na projekte razvoja u svojim zemljama, a ta sredstva neće biti uračunata u budžetski deficit tokom Evropskog semestra. „Ovo je dugoročni investicioni plan čiji je cilj da zaustavi trend smanjenih investicija koji trenutno vlada u Evropi“, piše EurActiv citirajući izvor blizak Komisiji. „Plan je da se ojača povjerenje investitora“.

Ukratko, nova pravila će omogućiti Evropskoj

Nova pravila će omogućiti Evropskoj investicionoj banci i Evropskom investicionom fondu da finansiraju rizičnije poduhvate. O raspodjeli fondova će odlučivati zajednički administrativni savjet Komisije i Evropske investicione banke. Nikakve kvote po članicama nijesu unaprijed zacrtane, ali je Komisija odlučna da usmjeri sredstva na podsticanje ekonomskog rasta u mediteranskim zemljama najteže pogođenim krizom. „Nema šanse da ovi fondovi završe u projektima instalacija solarnih panela u Minbenu“, tvrde zvaničnici Komisije

investicionoj banci i Evropskom investicionom fondu da finansiraju rizičnije poduhvate. O raspodjeli fondova će odlučivati zajednički administrativni savjet Evropske komisije i Evropske investicione banke. Nikakve kvote po članicama nijesu unaprijed zacrtane, ali je Komisija odlučna da usmjeri sredstva na podsticanje ekonomskog rasta u regionima – posebno u mediteranskim zemljama – najteže pogođenim krizom. „Nema šanse da ovi fondovi završe u projektima instalacija solarnih panela u Minhenu“, tvrde zvaničnici Komisije.

Dvije vodeće partije u Evropskom parlamentu su pozdravile Junckerov plan, nazvavši ga „dobrim početkom“, iako su neki od poslanika naglasili da su se nadali obimnijim fondovima. Sa druge strane, poslanici manjih partija i desnice i ljevice su oštro kritikovali plan, ističući da je petnaestostruko uvećanje fondova kroz privatne investicije „fantazija“. „Ovaj paket je samo skup praznih riječi“, naglasio je Dimitris Papadimoulis iz Ujedinjene evropske ljevice. „Šesnaest milijardi će doći iz postojećeg budžeta, i još pet od EIB-a. Tu nema nijednog eura novih investicija. Obećali ste nam nekakvo petnaestostruko uvećanje sredstava, ali u ovo vrijeme stagnacije i recesije u eurozoni nema ekonomista na planeti zemlji koji će vam povjerovati na riječ“, dodao je Papadimoulis.

Juncker, međutim, insistira da plan sadrži mnogo više od „prelivanja novca iz jednog fonda u drugi“ i da će se na ovaj način obezbijediti bolja iskorištenost postojećih sredstava. Naglasivši da je investicioni

Komisija tvrdi da je Evropa u „investicionoj zamci“, što znači da privatni investitori oklijevaju da ulažu iako imaju dovoljno novca – između ostalog i zahvaljujući naporima Evropske Centralne Banke da poveća likvidnost kako bi zaustavila deflaciju.

plan tek „treća poluga“ oporavka evropskih privreda, i da je još neophodno sprovesti strukturne reforme i smanjiti javni dug i deficit, novi predsjednik EK je naglasio da nema prostora za dalje zaduživanje. „Nemamo mašinu za štampanje novca. Moramo da privučemo investicije i iskoristimo ih na najbolji mogući način“, rekao je on.

Komisija tvrdi da je Evropa u „investicionoj zamci“, što znači da privatni investitori oklijevaju da ulažu iako imaju dovoljno novca – između ostalog i zahvaljujući naporima Evropske Centralne Banke da poveća likvidnost kako bi zaustavila deflaciju. Pružanje garancije i oborbovanje početnog rizika ulaganja u ključne projekte koji će unaprijediti infrastrukturu u EU će upravo poslužiti da privuku i ohrabre privatne investicije, rekao je Juncker.

Prema nalazima Evropske investicione banke, stopa ulaganja u Evropi je za oko 15 do 20% ispod nivoa od prije krize. „Ovaj plan možda nije „srebrni metak“ ali vjerujem da će uspjeti da pokrene investicije u Evropi“, rekao je predsjednik EIB-a **Werner Hoyer**.

Izvor: EurActiv

Junker u centru skandala oko poreskih utaja

Samo par dana prije no što će predstaviti svoj investicioni plan, Jean-Claude Juncker je morao da prođe još jedan test povjerenja u Evropskom parlamentu – ovaj put zbog skandala koji je izbio nakon što je Međunarodni komitet istraživačkih novinara objavio detalje sporazum kojim je vlada Luksemburga pomagala međunarodnim kompanijama da izbjegnu poreze za vrijeme Junckerovih 19 godina na mjestu premijera ove male zemlje.

Iako nije jasno da li je ista od otkrivenih sporazuma između Luksemburga i međunarodnih firmi – među kojima su i giganti poput kompanija Apple, Pepsi i IKEA – bilo zaista suprotno međunarodnim pravilima, dokazi da je luksemburška vlada pomagala firmama da izbjegnu plaćanje poreza u drugim zemljama, makar i na formalno legalan način, su uzburkali evropsku javnost. U vrijeme kada gotovo sve članice EU sprovede oštre mjere štednje, građani su posebno osjetljivi na sve mjere koje podrivaju nacionalne budžete, pa nije ni čudo što su neki od poslanika tražili Junckerovu glavu. „Nedopustivo je da osoba koja je odgovorna za agresivno izbjegavanje poreza vodi Evropsku komisiju“, kaže se u inicijativi za njegovu smjenu.

Uprkos tome, Juncker je još jednom dobio većinu glasova evropskih poslanika – obje velike partije su odbile da podrže njegovu smjenu. Situacija je, međutim, je samo dodatno umanjila entuzijazam prema Junckerovom investicionom planu, a neki i optužuju Junckera da je namjerno požurio sa predstavljanjem još nezaokruženog investicionog programa samo da bi zataškao skandal oko poreskih utaja.

Evropska komisija u novoj ekonomskoj analizi ocijenila da je došlo do slabljenja ekonomske situacije na Balkanu

Poplave, pad industrijske proizvodnje, mladi bez posla...

Evropska komisija (EK) je ocijenila da je došlo do slabljenja ekonomske situacije na zapadnom Balkanu, čime se potvrdilo da je oporavak koji je počeo 2013. bio slab, navodi se u najnovijoj ekonomskoj analizi Komisije.

Jedino je do znatnog rasta realnog bruto domaćeg proizvoda (BDP) došlo u Makedoniji, kao i na Kosovu, ali se to na Kosovu duguje privatnoj potrošnji zbog velikog porasta plata u državnom sektoru i penzija u aprilu 2014.

U analizi, Komisija ukazuje na to da su "teške poplave u maju u Srbiji i Bosni i Hercegovini imale razorne posljedice po infrastrukturu i izazvale velike gubitke u proizvodnji, naročito u rudarstvu i energetici".

U Crnoj Gori i Albaniji se zaustavljanje rasta duguje velikom padu industrijske proizvodnje, a u Srbiji se stanje pogoršalo i zbog osjeke u investicijama.

Takođe se navodi da je "na zapadnom Balkanu i dalje velika nezaposlenost, posebno među mladima, što traži odlučne i uverljive strukturne mjere na tržištima radne snage i proizvodnje".

Iako je posljednjih mjeseci došlo do neznatnog smanjivanja nezaposlenosti, u Srbiji je preko 20% radno sposobnog stanovništva bez posla, u Makedoniji 28%, u Albaniji 18%, a najviše nezaposlenih je na Kosovu - 30%, i u Bosni i Hercegovini - 27,5%. Ipak, u Albaniji je došlo do

Jedino je do znatnog rasta realnog bruto domaćeg proizvoda (BDP) došlo u Makedoniji i na Kosovu

porasta zapošljavanja u prvih sedam, osam mjeseci 2014, kao i u Makedoniji, zahvaljujući snažnom oporavku prerađivačke industrije.

U većini zemalja zapadnog Balkana, kaže se u ekonomskoj analizi EK, veliki izazov je mala pokrivenost uvoza izvozom i stanje tekućeg platnog bilansa koje se pogoršalo, posebno do polovine godine, dok je deficit dostigao 11,6% BDP u Albaniji, 7% BDP u BiH i 15,2% BDP u Crnoj Gori. U Srbiji je, kako je objašnjeno, najviše zbog poremećaja izazvanih poplavama izvoz osjetno opao i u julu i avgustu, što je usporilo i smanjivanje deficita platnog bilansa. Taj deficit je najniži u Makedoniji - 1,2%, zahvaljujući posebno velikim doznakama iz inostranstva.

Istovremeno je došlo do opšteg pada cijena u regionu, najviše na sektoru hrane, odeće, komunikacija i transporta. Banke su, u regionu, neznatno povećale kredite preduzećima, najveća stopa nenaplativih bankarskih pozajmica je u Albaniji 24% i u Srbiji 23%. Uravnoteženje budžetskih izdataka je uočeno u Albaniji i Crnoj Gori, dijelom i zbog boljeg ubiranja poreza. Nasuprot tome je u Srbiji i Bosni i Hercegovini, zbog posljedica poplava, došlo do pogoršanja ekonomskih prilika i pada priliva u budžet.

Ovako loša slika ekonomija balkanskih država uslijedila je samo 20 dana nakon što su iz EU stigle ohrabrujuće poruke.

Odlazeći evropski komesar za proširenje **Štefan Füle** kazao je da zemlje zapadnog Balkana mogu

Banke su u regionu neznatno povećale kredite preduzećima, najveća stopa nenaplativih bankarskih pozajmica je u Albaniji, 24%, i u Srbiji, 23%

da računaju na do milijardu eura iz pretpristupnih fondova kao pomoć projektima za povezivanje u regionu do 2020, te da je EU spremna da im pomogne da dobiju još 10 milijardi eura u vidu zajmova od međunarodnih finansijskih institucija. Fule je to rekao 23. oktobra 2014. u Beogradu, nakon skupa ministara ekonomija i šefova diplomatije država zapadnog Balkana.

Ministri spoljnih poslova i ekonomije Srbije, Kosova, Albanije, BiH, Crne Gore i Makedonije i visoki zvaničnici EK sastali su se u Beogradu s ciljem da razmotre programe koji bi mogli da podstaknu privredni rast i privuku privatne institucije u regionu. Inicijativa za povezivanje kroz zajedničke infrastrukturne projekte pokrenuta je na skupu zemalja regiona u Berlinu, a razgovori u Beogradu predstavljaju nastavak ovog procesa. Naredni sastanak trebalo bi da se održi u Prištini. Važan aspekt ovih skupova je i ekonomsko upravljanje i osnaživanje u procesu evropske integracije, što je dio novog pristupa EU u politici proširenja.

Kada je riječ o projektima regionalne saradnje, Fule je rekao da je na sastanku razgovarano o povezivanju u saobraćaju i energetici među zemljama zapadnog Balkana i sa EU. "EU će pomoći savjetima i finansijski. EU je spremna da podrži bolju povezanost sa do milijardu eura

Iako je posljednjih mjeseci došlo do neznatnog smanjivanja nezaposlenosti, u Srbiji je preko 20% radno sposobnog stanovništva bez posla, u Makedoniji 28%, u Albaniji 18%, a najviše nezaposlenih je na Kosovu – 30%, i u Bosni i Hercegovini – 27,5%

u grantovima iz instrumenata pretpristupnih fondova i sa do 10 milijardi eura zajmova iz međunarodnih finansijskih institucija do 2020", rekao je Fule. Odlazeći evropski komesar za proširenje je podsjetio da su se učesnice sastanka obavezale da od 1. januara Evropskoj komisiji podnose program ekonomskih reformi što će, kako je ocijenio, poslati dobar signal investitorima.

EU je novi pristup koji se odnosi na "ekonomsko upravljanje", u kojem je težište na pripremi zemlje za članstvo u domenu ekonomije, iznijela u Strategiji proširenja EU za 2013/2014, objavljenoj u oktobru 2013.

U skladu sa tim pristupom Evropska unija upućuje specifične ekonomske preporuke zemljama regiona, a prvi put ih je objavila u maju 2014.

Zemlje kandidati će svake godine dostavljati Evropskoj komisiji nacionalne programe ekonomskih reformi a svake druge godine programe za konkurentnost i rast, na osnovu kojih će im se upućivati preporuke.

Euractiv / V.Ž.

Srednjoškolci/ke iz različitih opština Crne Gore zajedno učili o ljudskim pravima

Centar za građansko obrazovanje (CGO) je od 27. do 30. novembra 2014. u hotelu Residence u Miločeru, organizovao rad XIX generacije Škole ljudskih prava, uz podršku Američke ambasade u Crnoj Gori, kroz projekat "Youth build Montenegro". Školu je pohađalo 26 učenika/ca srednjih škola iz Podgorice, Bara, Cetinja, Žabljaka, Pljevalja, Bijelog Polja, Plava, Danilovgrada, Gusinja, Tivta, Budve, Plužina i Nikšića. U toku intenzivnog četvorodnevno nastavnog plana, učesnici/e su imali 23 sesije u vidu predavanja, radionica, forum teatra, projekcija filmova, praktičnog rada u grupama, itd. a sa ciljem da im se pruže znanja o savremenom konceptu ljudskih prava, razvoju ideje ljudskih prava, zakonodavnim i institucionalnim mehanizmima zaštite, kulturi ljudskih prava, principima tolerancije, solidarnosti, nenasilne komunikacije, ali i specifičnim pitanjima koja se odnose na diskriminaciju (i to posebno marginalizovanih grupa), suočavanje sa prošlošću, multikulturalizam, demokratsku participaciju mladih i korupciju u obrazovanju. Predavači na Školi su bili iz različitih oblasti djelovanja: **Tea Gorjanc Prelević**, izvršna direktorka Akcije za ljudska prava, **Danijel Kalezic**, predsjednik UO Crnogorske LGBTIQ Asocijacije "Kvir Montenegro", **Marijana Laković Drašković**, stručnjakinja za ljudska prava, **Wanda Tiefenbacher**, potpredsjednica i rukovoditeljka Odjeljenja za međunarodnu saradnju i odnose sa javnošću Međunarodne asocijacije studenata političkih nauka, **Andrija Đukanović**, koordinator programa u Roma education fund, **Maja Raičević**, izvršna direktorka Centra za ženska prava, **Dragoljub Duško VUKOVIĆ**, urednik PCNEN-a, **Marina Vujačić**, izvršna direktorka Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore, **Tamara Milić**, psihološkinja, **Saša Mijović**, izvršni direktor NVO 4 Life, **Petar Đukanović**, koordinator programa u CGO-u, **Miloš Knežević**, koordinator Omladinske grupe CGO-a, **Tamara Milas**, saradnica na programima u CGO-u i portparolka Koalicije za Rekom u Crnoj Gori i **Dragana Tripković**, izvršna direktorka ATAK-a.

Škola, pored širokog teorijskih i praktičnog znanja o konceptu ljudskih prava, afirmiše kulturu ljudskih prava, inspirišući i motivišući mlade da se zalažu za svoja prava, kao i za prava onih koji nijesu u mogućnosti da to urade sami i osnažuje ih da imaju direktniji uticaj u društvu u budućnosti. Učesnici će tokom decembra posjetiti neke od institucija koje su ključne u zaštiti ljudskih prava i dobiti diplome. Dodatno, biće pružena podrška učesnicima/cama da vlastite ideje pretoče u konkretne aktivnosti usmjerene ka unaprijeđenju ljudskih prava u svojim lokalnim sredinama.

Pisanje projekata i proces upravljanja projektima

U periodu od 13. do 16. novembra 2014. u Baru je održan drugi trening u okviru projekta SPEED UP (Social Policies, Entrepreneurship, Employment, Dialogue Upgrading), a na temu pisanja projekata i procesa upravljanja projektima, u organizaciji NVO Juventas u saradnji sa SOS Telefon za ženu i djece žrtve nasilja Podgorica i uz podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori. U okviru treninga posebna pažnja je bila posvećena samom procesu pisanja projekata, pripremim fazama pisanja projekata, ali i drugim fazama upravljanja projektima, uključujući i finansijsko i narativno izvještavanje. Cilj treninga je unaprijeđenje kapaciteta članova Koalicije „Saradnjom do cilja“, u pomenutoj oblasti. Na treningu su, ispred Centra za građansko obrazovanje (CGO), učestvovali su **Željka Četković**, saradnica na programima, i **Miloš Knežević**, koordinator Omladinske grupe CGO.

Partnerstvo otvorenih Vlada

Centar za monitoring i istraživanje (CEMI) organizovao je 29. Novembra 2014. u PR Centru javnu debatu na temu preuzetih obaveza Crne Gore u okviru globalne inicijative *Partnerstvo otvorenih Vlada*, i postignutih rezultata. Prvi panel je bio posvećen pitanju uporednih iskustava Srbije i Crne Gore u usvajanju, sprovođenju i monitoringu akcionih planova za partnerstvo otvorenih vlada, njihovim efektima u pomenutim zemljama, kao i očekivanjima od ove globalne inicijative. Tema drugog panela je bila iskustvo civilnog sektora u pripremanju akcionog plana za partnerstvo otvorenih vlada i planovima za naredni period. Na panelima su govorili eksperti u ovoj oblasti iz Crne Gore i regiona a u diskusiji su učestvovali predstavnici državnih institucija obveznika Akcionog plana za Partnerstvo otvorenih vlada i predstavnici civilnog sektora. Debata je organizovana u okviru projekta „Zastupanje za otvorenu vladu“ koji CeMI sprovodi u saradnji sa organizacijama Zapadnog Balkana i Istočne Evrope, uz podršku Evropske komisije. Ispred Centra za građansko obrazovanje (CGO), na skupu je govorio **Boris Marić**, viši pravni savjetnik.

Izdržavanje - pravo svakog djeteta i obaveza svakog roditelja

Sigurna ženska kuća je 20. novembra 2014. u Podgorici predstavila studiju „*Izdržavanje - pravo svakog djeteta i obaveza svakog roditelja*“, a koju je posredstvom Centra za građansko obrazovanje (CGO) i Građanskim inicijativama (GI) finansirala Evropska unija. Rezultati istraživanja pokazali su da se pred Osnovnim sudom u Podgorici većina brakova razvede sporazumno i da se u gotovo 93% predmeta djeca povjeravaju majci na čuvanje i vaspitanje. Trećina roditelja, prema istraživanju, nije duže od dvije godine isplaćivala novac za izdržavanje maloljetne djece, dok to nije činilo duže od godinu više od 70 odsto roditelja. Usllovna osuda najčešća je krivična sankcija po ovom osnovu, a izrečena je u 48,57 odsto slučajeva. Nakon nje, slijede kazna zatvora sa 37,14% i novčana kazna u 14,29 odsto slučajeva. Istraživanje je pokazalo da je neophodno unaprijediti postojeći sistem naplate alimentacije i osnovati alimentacioni fond iz koga bi se obezbijedilo izdržavanje djece u slučajevima kada roditelji

ne izmiruju dosuđene iznose izdržavanja. Neophodno je, kako je preporučeno u istraživanju, pooštriti krivične sankcije za izvršioce krivičnih djela nedavanja izdržavanja i razmotriti uvođenje mjere privremenog oduzimanja vozačke dozvole ili pasoša za roditelje koji ne postupaju po odlukama suda. Izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO) **Daliborka Uljarević**, koja je sa predsjednicom Upravnog odbora Sigurne ženske kuće otvorila skup, navela je da zaštita prava djeteta predstavlja strateški prioritet svakog društva, ali da se ta prava često krše i zloupotrebljavaju.

Politička diskriminacija – osnovi, uzroci i posljedice

Monitorov centar za medije i demokratiju (MCMD) i nedjeljnik *Monitor* su 24. Novembra 2014. u Hotelu Podgorica organizovali panel diskusiju *Politička diskriminacija – osnovi, uzroci i posljedice*. Prema riječima organizatora politička diskriminacija jedan je od glavnih problema koji pogađa ne samo građane koji su diskriminirani, već i najveći dio stanovništva u državi. Jedna od posljedica diskriminacije je „zamrzavanje društvenih procesa“, nemogućnost promjena i odsustvo društvene dinamike neophodne za preobražaj i tranziciju crnogorskog društva u demokratsko. Panel diskusiju su otvorile **Milena Perović Korać**, novinarka Monitora, i **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO), a nakon njih su o ovim pitanjima govorili **Vanja Čalović**, izvršna direktorica Mreže za afirmaciju nevladinog sektora (MANS), **Goran Danilović**, predsjednik poslaničkog kluba Demokratskog fronta, **Rifat Rastoder**, predsjednik parlamentarnog Odbora za politički sistem i pravosuđe, **Marta Šćepanović**, poslanica DPS, članica Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu, **Elvis Beriša**, predsjednik NVO. Korajte sa nama - Phiren Amenca. Panel je dio projekta Novinarska istraživanja i debate: *Politička diskriminacija – primjeri, osnovi, uzroci i posljedice* koji MCMD Monitor realizuje uz podršku Evropske unije posredstvom Centra za građansko obrazovanje (CGO) i Građanskim inicijativama (GI).

Dobro upravljanje u lokalnim samoupravama u Crnoj Gori

Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO) je 27. novembra 2014. u Podgorici organizovao prezentaciju „*Izveštaja o ispunjenosti principa dobrog upravljanja u jedinicama lokalne samouprave u Crnoj Gori 2013. godine*“ i prateću panel diskusiju „*Kako do moderne, efikasne i odgovorne lokalne samouprave?*“ na kojoj su govorili: **Dragoslav Šćekić**, predsjednik opštine Berane, **Mišela Manojlović**, iz sekretarijata za lokalnu samoupravu Glavnog grada Podgorica, **Aleksa Bečić**, odbornik u parlamentu Glavnog grada Podgorica, **Boris Marić** iz Centra za građansko obrazovanje (CGO) i **Ljubinka Radulović**, pomoćnica generalnog sekretara, Zajednica opština Crne Gore. **Ana Novaković**, izvršna direktorka Centra za razvoj nevladinih organizacija, je predstavila ključne nalaze i preporuke *Izveštaja*. Izveštaj preporučuje da treba podstaći učešće građana, koji ne učestvuju dovoljno u procesu donošenja odluka, da treba unaprijediti međuopštinsku saradnju, kao i saradnju lokalnih samouprava sa nevladinim organizacijama. Osim navedenog, da bi došlo do napretka navodi se da treba povećati transparentnost i efikasnost, što će dovesti do veće odgovornosti unutar lokalnih samouprava. Panelisti su istakli da treba primjenjivati princip decentralizacije i depolitizacije, zatim unaprijedi sajtove lokalnih samouprava, što bi dovelo do veće informisanosti građana.

Inspekcijski organi i zaštita od diskriminacije

Centar za antidiskriminaciju EKVISTA 26. Novembra 2014. je u Podgorici organizovao okrugli sto pod nazivom „*Inspekcijski organi i zaštita od diskriminacije*“, u okviru istoimenog projekta, a uz finansijsku podršku ambasade Kraljevine Norveške u Beogradu. Svrha projekta je da se doprinese razvoju i jačanju inspekcijskih organa u zaštiti od diskriminacije, što će direktno uticati na kvalitet antidiskriminacionog sistema u Crnoj Gori. Predstavnici Ekviste su naveli da je prošle godine konstatovano da je diskriminacija manje izražena prema starijim osobama (sa 36 na 32%), nacionalnim manjinama (sa 35 na 31%), Romima (sa 63 na 60%) i osobama sa invaliditetom (sa 58 na 51%). Jedino prema pripadnicima LGBT zajednice i ženama je nešto izraženiji stepen diskriminacije i to. Na okruglom stolu su učešće uzeli i predstavnici/e pojedinih institucija, nevladinog sektora i međunarodnih organizacija, kao i mnogobrojni mediji. Ispred CGO-a prisustvovala je **Tamara Milaš**, saradnica na programima u CGO-u.

TACSO konferencija o komunikacionim kanalima

Početkom novembra, TACSO Regionalna kancelarija organizovala je regionalnu konferenciju na temu *Organizacije civilnog društva i dobre prakse u upotrebi komunikacionih kanala* u Skoplju, u Makedoniji. Cilj konferencije bio je da okupi predstavnike organizacija civilnog društva u cilju razmene dobre prakse u korišćenju komunikacionih kanala sa posebnim naglaskom na alatima društvenih medija. Učesnici su imali priliku da saznaju više o dobrim praksama organizacija civilnog društva za zastupanje i podizanje svijesti o svojim aktivnostima, kao i o tome koje su ocijenjene kao uspješne a koje ne. Na regionalnoj konferenciji je učestvovala ispred Centra za građansko obrazovanje (CGO) **Svetlana Pešić**, saradnica na programima.

A.V.

NGO Resources - financial, human, personal

This Training Course is for 30 manager and trainers of youth NGOs from Bulgaria, Germany, Israel, Italy, Jordan, Montenegro, Palestine, Poland, Switzerland, Turkey, Ukraine

Objectives of the training course: to provide the opportunity for organisations to meet and explore general needs of youth NGOs in Europe and its neighboring countries; to explore financial resources possibilities for youth work NGOs on both a local and international level; to explore strategies to increase the capacity of organizations through building their financial, human, and personal resources; to identify personal, professional and educational development opportunities that NGOs can provide for volunteers to ensure their long term cooperation and future employability; to discuss the similarities and differences related to NGO management in relation to the varying realities of the participating countries; to develop strategy plans that enable the participating organisations to reach their goal in terms of resources development in order to provide quality youth work in a regional, national and international level. Venue: 19-25 March 2015 | Switzerland

Application deadline: 12 January 2015

For more information, please contact: Oliver Schneitter via oschneitter@gmx.ch

European Citizenship in Youth Work Training Course

This training course will encourage the development of critical and democratic European Citizenship and support youth workers in the development and implementation of youth projects with a European Citizenship dimension; and it will introduce Erasmus+ Youth in Action. Venue: 8-14 March 2015 | United Kingdom

Application deadline: 25 January 2015

Deadline: 12 January 2015

For more information, please check: https://www.salto-youth.net/downloads/trainingcalendar_training_download-file-4843/ECTC%20Infopack%202013-14.pdf or contact Natalia Boron via erasmusplustca@uk.ecorys.com

Izdavač: Centar za građansko obrazovanje (CGO)

EIC Bilten - Evropski puls - je elektronski časopis koji izlazi uz podršku fondacije Friedrich Ebert od 2005. Zaveden je u Ministarstvu kulture pod rednim brojem 578.

Glavni i odgovorni urednik: Vladan Žugić

Uređivački kolegijum: dr Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, Svetlana Pešić

Prevod i lektura: CGO

Prelom i ilustracije: Dragana Koprivica

Produkcija: Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Adresa redakcije: Njegoševa 36/1 Tel/fax: +382 20 665 112, 665 327 ep@cgo-cce.org, info@cgo-cce.org

Evropski puls možete preuzeti na sajtu www.cgo-cce.org ili se pretplatiti za direktnu mjesečnu elektronsku dostavu putem maila ep@cgo-cce.org

